
Renáta Tyršová – doktorka filozofie, byť „jen“ čestná

Renáta Tyršová – doktorka filozofie, byť „jen“ čestná

Renáta Tyršová nikdy nechodila do školy a o studiu na univerzitě si mohla nechat jen zdát. Že by se mohla stát docentkou, či dokonce profesorkou, si asi nikdo netroufal ani vyslovit. Přesto k tomu měla všechny předpoklady – kromě data narození. Přišla na svět 31. července 1854, tedy o celých čtyřicet tři let dříve, než mohly ženy na filozofických fakultách studovat. Ovšem nakonec Tyršová univerzitních hodností dosáhla. V roce 1931 jí byl udělen čestný doktorát filozofie Univerzity Karlovy.

Renáta Tyršová se narodila jako jediné dítě Jindřicha Fügnera, pražského německy mluvícího obchodníka, později českého národního organizátora a v roce 1862 spoluzakladatele Sokola. Již v roce 1865, ve dvaadvaceti letech, ale Fügner zemřel. K rodině měl však nadále blízko jeho přítel a spoluzakladatel sokolského hnutí Miroslav Tyrš (Friedrich Tiersch), který se později ujal role Renátin učitele a ještě později, když jejich vztah přerostl v milostný cit, se stal i jejím manželem. Svatbu měli měsíc po Renátiných osmnáctých narozeninách v roce 1872.

Pro Tyršovou tím začalo nové období, které však neznamenalo přesun do domácnosti a péči o rodinu – děti Tyršovi nakonec neměli –, ale především výrazný vstup do veřejného života. Tyršová začala svému muži, doktoru filozofie, historikovi a kritikovi umění, vůdčí postavě Sokola a poslanci říšské rady, pomáhat v jeho vědecké, publicistické i veřejné práci.

Sama se pod jeho vlivem začala ještě výrazněji vzdělávat především v dějinách umění a věnovat se kritice současného umění. Již ve svých dvaceti letech publikovala první výtvarnou kritiku v Národních listech věnovanou obrazu Raněný Černohorec od Jaroslava Čermáka.

Když v roce 1880 obdržel Tyrš docenturu na české technice, o dva roky později se habilitoval na české filozofické fakultě a v roce 1884 se na ní stal mimořádným profesorem, začala mu jeho žena pomáhat s přípravou přednášek. Radost z úspěchu – do značné míry společného – však netrvala dlouho. V roce 1884 se Miroslav Tyrš nevrátil z odpočinkového pobytu v tyrolských Alpách, kde chtěl ulevit svým přepjatým nervům. Tragická nehoda udělala z Renáty Tyršové ve třiceti letech vdovu.

Nikdy se již znovu nevdala a svůj život zasvětila pokračování manželova, ale hlavně svého vlastního díla. Publikovala v Národních listech, Osvětě, Světozoru, později přispívala do Ottova slovníku naučného a do Českého lidu. Psala texty o současném umění a především o díle Josefa Mánesa. Od roku 1886 se začala věnovat etnografickým studiím a popularizaci lidové kultury, z čehož vyplynul i její výrazný podíl na přípravě tzv. české chalupy v rámci jubilejní výstavy 1891. Angažovala se v organizaci dívčího školství, byla členkou mnoha spolků a přirozeně jednou z důležitých postav Sokola.

Když v červnu 1931 navrhl profesorský sbor Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, aby byla jmenována čestnou doktorkou filozofie, měla za sebou Renáta Tyršová desítky publikovaných studií i několik knih. Uznání se jí ale mělo dostat nejen za ně, nýbrž „za úsilí o zabezpečení národa a povznesení jeho kultury“, jak znělo oficiální zdůvodnění. Když doktorát schválil i akademický senát a ministerstvo školství, mohla se 9. prosince 1931 vypravit za Renátou Tyršovou delegace složená z rektora Josefa Pekaře, děkana filozofické fakulty Oldřicha Hujera a profesorů Birnbauma a Matějčka, která jí předala diplom.

Do roku 1932, spojeného se 70. výročím založení Sokola, 100. výročím narození svého manžela a s IX. všesokolským sletem, tak vstupovala s jedním z nejvýznamnějších ocenění, jakých se v době první republiky mohli občané Československa dočkat.

Renáta Tyršová zemřela v nedožitých 83 letech v únoru 1937.